

Kirjallinen kysymys ylisukupolvisesta velkaantumisesta ja alaikäisten taloudellisesta hyväksikäytöstä

Eduskunnan puhemiehelle

Marinin hallitusohjelmassa todetaan, että ”hallitus toimii tehokkaasti ylivelkaantumisen ja siihen liittyvien ongelmien vähentämiseksi” ja että ”kotitalouksien suoran ja välillisen velkaantumiskehityksen hillitsemiseksi sekä rahoitusvakauden turvaamiseksi päätetään tarpeellisista toimenpiteistä.”

Hallitusohjelman muuten kannatettavilla toimenpiteillä, kuten sosiaalisen luotonuksen valtakunnallistamisen selvittämällä tai talous- ja velkaneuvonnan saatavuuden parantamisella, ei kuitenkaan päästä puuttumaan lasten ylisukupolvisen velkaantumisen juurisyyhin, joista on tällä hetkellä hyvin niukasti tietoa saatavilla.

Ylisukupolvinen velkaantuminen saattaa alkaa, kun vanhempi jättää maksamatta alaikäisen nimiin ottamiaan laskuja tai ottaa tämän nimissä lainaa ja velat realisoituvat lapsen täysi-ikäistyessä. Kyse on siis taloudellisesta hyväksikäytöstä, jonka suhteen nuoret ovat usein hyvin haavoittuvassa asemassa, sillä kynnyks rikosilmoituksen tekemiseen nousee sen mukaan, mitä läheisempi henkilö tekijä on.

Oikeusministeriön raportointisovelluksen mukaan Suomessa oli vuoden 2014 lopulla vajaa kaksi tuhatta alaikäistä velallista. Määrä käsittää sekä tilanteet, joissa alaikäinen on itse tehnyt velkaan johtaneen oikeustoimen, sekä tilanteet, joissa oikeustoimen on alaikäisen puolesta tehnyt hänen huoltajansa. Alle 15-vuotiaat olivat pääsääntöisesti velkaantuneet vanhempiensa toiminnan seurauksena, ja velat johtuivat pääosin yritystoimintaan liittyvistä maksamattomista jäännös-, perintö- tai lahjaveroista sekä työnantajavelvoitteista (Hovila, Oikeus 3, 2015). Yksi ratkaisu asiaan voisi olla, että alaikäisen edustaja voitaisiin asettaa velkasopimuksen osapuoleksi alaikäisen sijaan, mikäli alaikäisen nimiin tehty sitoumus on johtanut ylivelkaantumiseen.

Hallitusohjelmaan kirjatun tehokkaan toiminnan velkaantumista vastaan täytyy käsittää myös erityisesti nuoriin suunnattuja toimenpiteitä. Varhainen velkaantuminen riistää nuorelta tulevaisuudennäkymät ja on erityisen suuri riski syrjäytymisen kannalta. Ylitsepääsemättömät velat voivat oleellisesti heikentää nuoren halua ja mahdollisuuksia hakeutua ja kiinnittyä yhteiskuntaan.

Oikeustieteen tohtori Maarit Hovila (Edilex 2016) toteaa perusoikeuksien kuuluvan kaikille ikään katsomatta, myös alaikäisille vajaavaltaisille. Omaisuudensuojan täytyy toteutua myös alaikäisten kohdalla. Hovilan mukaan perusoikeuksien näkökulmasta on suppeaa ajatella, että omaisuudensuoja koskisi alaikäisistä vain niitä, joilla jo on joko perittyä tai muuten saatua omaisuutta. Pääsääntöisesti alaikäisen tärkein varallisuusarvoinen oikeus on mahdollisuus aloittaa 18-vuotiaana täysivaltaisena yhteiskunnan jäsenenä ilman velkavastuita.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavat kysymykset:

Mitä hallitus aikoo tehdä suojellakseen lapsia taloudelliselta hyväksikäytöltä ja ylisukupolviselta velkaantumiselta? Miten edistetään esimerkiksi sitä, että alaikäisen edustaja voitaisiin asettaa vastuuseen lapsen sijaan, mikäli on toimillaan aiheuttanut alaikäisen ylivelkaantumisen? Missä aikataulussa hallitusohjelmaan kirjattu talous- ja velkaneuvontaan pääsyn helpottaminen erityisesti nuorten osalta etenee?

Helsingissä 21.2.2020
Veronika Honkasalo, vasemmistoliitto